

MAGYARORSZÁGOT ÉRINTŐ ÜGYEK AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT

(2006. október)

Magyarország uniós taggá válásával a hazai jogalkotó és a jogalkalmazó mellett a jogkereső állampolgároknak, vállalkozásoknak egyaránt számolniuk kell azzal, hogy a kötelező joghatósággal felruházott Európai Bíróság a közösségi jog értelmezése, érvényessége kapcsán, valamint meghatározott esetekben akár anyagi jogi kérdésekben is jogosult a végső szó kimondására. Ennélfogva nélkülözhetetlenné válik a luxembourgi bíróság ítélezési gyakorlatának naprakész nyomon követése, alaposabb figyelmet fordítva azon ügyekre, melyekben hazai érdekeltek közvetlenül vesznek részt.

Hazai vonatkozású ügyekre már a csatlakozásunkat megelőző időszakból is találunk példát. Az egyik legismertebb eset a külföldön is hivatkozott „*Balog*”-ügy (C-264/98.) volt, amelyet Balog Tibor, az MTK egykori futballistája kezdeményezett európai átigazolását érintő jogellenes díjfizetési kötelezettség miatt. A csatlakozást követően a hazai érdekeltségű ügyek négy kategóriába rendezhetők. Az előzetes döntéshozatali eljárásokban az érdekeltséget a magyar bírói szerv előtt lefolytatott alapeljárás teremti meg. A másik csoportba tartoznak azok az esetek, melyekben hazai magánszemélyek vesznek részt peres félként; a harmadikba pedig, amelyekben a Magyar Köztársaság jelenik meg – felperesi vagy alperesi pozícióban – peres félként (utóbbira eddig példa nem volt). Végül a közvetett érdekeltség alapján említhetők azok az esetek, ahol a hazai fél egyéb perbeli pozícióban - pl. beavatkozóként – lép fel.

I. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek hazai bíróságoktól

Az előzetes döntéshozatali eljárás biztosítja a közösségi jog Unión belüli egységes alkalmazását és értelmezését. Ha a tagállami bíróság eljárása során a közösségi jogot alkalmazza, előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezhet az Európai Bíróságnál. A szerződéses és a közösségi szervek aktusainak értelmezését, valamint az utóbbiak érvényességének megállapítását is kérheti. Az eljáró bíróság bizonyos esetekben köteles az Európai Bírósághoz fordulni. Az Európai Bíróság az ügy érdemében nem dönthet, és nem helyezhet hatályon kívül nemzeti jogi normát. Magyar bírói szervektől összesen eddig hat kérelem érkezett az Európai Bírósághoz, melyből három esetben az előzetes döntéshozatali eljárást sikerült lezárni.

1.) A csatlakozást követően az elsőként lezárt eljárás a Fővárosi Bíróságtól érkezett „*Vajnai*”-ügy (C-328/04.) volt. Vajnai Attila ellen önkényuralmi jelképek használatának vádjával indult büntetőeljárás a Fővárosi Bíróságon. A büntetőügyben eljáró bíró által a luxemburgi testületnek feltett kérdés arra irányult, hogy nem ütközik-e a közösségi jog diszkriminációra vonatkozó és egyéb rendelkezéseibe a Btk. 269/B.§., mely szerint vétséget követ el az, aki vöröscsillagot ábrázoló jelképet nagy nyilvánosság előtt használ, közszemlére tesz. Az eljárásban főtanácsnok nem vett részt, az Európai Bíróság 2005. október 6-i végzésével hatáskörének nyilvánvaló hiányára hivatkozva megszüntette az eljárást. A végzés rövid indokolása szerint az alapügyben felvetődött kérdések nem illeszthetők a közösségi jog keretei közé, a büntetőjogi szabályozás kialakítása alapvetően a tagállamok saját hatáskörébe tartozik.

2.) Az „Ynos”-ügyben (C-302/04., Ynos Kft. kontra Varga János) az alapul szolgáló tényállást a Szombathelyi Városi Bíróság előtt egy ingatlan-adásvételi szerződéssel kapcsolatban folyamatba tett eljárás jelentette. Az eljáró hazai bíró az Európai Bíróság elé terjesztett kérelmében a tisztességtelen szerződési feltételekről szóló Tanács 93/13/EGK irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését kérte. Az erre irányuló két kérdés azt firtatta, hogy összeegyeztethető-e az irányelvvel egy olyan tagállami szabály, amely szerint tisztességtelen szerződési feltétel csak akkor tekinthető érvénytelennek, ha a fogyasztó azt kifejezetten megtámadta, valamint amely alapján csak akkor maradhat érvényes a szerződés további része, ha azt a tisztességtelennek bizonyult feltétel nélkül is megkötötték volna a felek. Ennél lényegesen fontosabb volt viszont a harmadik kérdés: vagyis az előző kérdések megítélését befolyásolja-e az a tény, hogy az alapügy tényállása csatlakozásunk előtt, vagyis 2004. május 1. előtt keletkezett. A megválaszolandó kérdések jelentőségét jelezte, hogy az ügyet nagytanács elé utalták, valamint hogy az eljárásban a magyar kormány mellett a Bizottság és öt másik tagállam is észrevételt tett. Az eljáró főtanácsnok 2005. szeptember 22-én közzétett indítványában a harmadik kérdés kapcsán arra hivatkozott, hogy mivel Magyarország az alapul szolgáló jogvita idején (2002-ben) még nem volt az Európai Unió tagja, így a kérdéses irányelv szabályai sem bírnak relevanciával, tehát a Bíróságnak nincs hatásköre a kérdések megválaszolására. Amennyiben a Bíróság mégis megállapítaná hatáskörét és érdemben tárgyalná az ügyet, a főtanácsnok röviden foglalkozott az első két kérdéssel is és álláspontja szerint az említett tagállami szabályozások az irányelvvel ellentétesek lennének. Az Európai Bíróság 2006. január 10-én kelt ítéletében kifejtette, hogy a kérdések érdemi vizsgálatára nincs lehetősége, mert hatásköre csak az olyan ügyekben van, amelyek alapul szolgáló tényállása a csatlakozási szerződés hatálybalépését követően keletkeztek. Ezt az alapelvet a Bíróság már a korábbi bővítések alkalmával is konzekvensen követte.

3.) A „Lakép”-ügy (C-261/05., Lakép Kft., Pár-Bau Kft., Rottelma Kft. kontra Komárom-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal) alapeljárása az iparüzési adó megállapításával kapcsolatos közigazgatási per volt. Az eljáró bíróság előzetes döntés iránti kérelmében az ún. hatodik adójogi irányelv (Tanács 77/388/EGK irányelv) egyes szabályainak értelmezését kérte. Választ várt arra, hogy milyen szempontok szerint minősül egy adófajta forgalmi típusú adónak, illetve hogy csak egy forgalmi típusú adó tartható-e fenn. A lényegi kérdés ebben az esetben is a harmadik volt, ugyanis az alapeljárás olyan adókötelezettségeket érintett, melyek a csatlakozásunkat megelőzően keletkezett jogviszonyokra épültek. Következésképpen kérdéses volt, hogy amennyiben a csatlakozás előtti időszakban egy tagállam két vagy több forgalmi adót alkalmazott, a visszamenőleges, a csatlakozás előtti időszakban keletkezett adókötelezettség alapján történő adómegállapítás ellentétes-e az irányelv szabályaival. Az Európai Bíróság – visszautalva az említett „Ynos”-ügyben hozott ítéletére – 2006. február 9-én kelt végzésével hatáskörének hiányát állapította meg, minthogy az új tagállamokban az irányelvek értelmezésére kizárólag a csatlakozás időpontjától van hatásköre. Az alapeljárásban vitatott adóketítés viszont Magyarország uniós tagságát megelőző időszakra vonatkozott.

4.) A regisztrációs adóval kapcsolatos egyik folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás a „Nádasdi”-ügy (C-290/05., Nádasdi Ákos kontra Vám- és Pénzügyőrség Észak-Alföldi Regionális Parancsnoksága). Az alapul szolgáló közigazgatási pert felfüggesztve a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság fordult az Európai Bírósághoz. Az

előterjesztet kérdések arra irányulnak, hogy a regisztrációs adó hazai szabályozása összhangban áll-e a közösségi joggal. Egyrészt fenntartható-e olyan más tagállamból származó gépkocsikat sújtó adófajta, amely figyelmen kívül hagyja a gépkocsi értékét, és a fizetendő adó összegét kizárólag a gépjármű műszaki tulajdonságai (motor típusa, lökettérfogata), valamint környezetvédelmi osztályba sorolása alapján határozza meg, másfelől hogyan értékelendő a közösségi jog szempontjából az a körülmény, hogy a regisztrációs adóról szóló törvény hatályba lépését megelőzően Magyarországon korábban már forgalomba helyezett gépjárművek után regisztrációs adót fizetni nem kell. Az eljárásban a magyar és a lengyel kormány, valamint a Bizottság tett észrevételt. Előbbiek álláspontja szerint a szabályozás összhangban áll a közösségi joggal és az Európai Bíróságnak el kell utasítania a kérelmet, mert az alapeljárás lezárását elősegítő választ nem tud adni. A Bizottság ellenben diszkriminatívna és a közösség joggal ellentétesnek értékelte a regisztrációs adó hazai rendszerét, ami nem véletlen, már csak amiatt sem, mert ezzel kapcsolatban – ún. kötelezettségszegési eljárásban – már maga is folytat vizsgálatot Magyarországgal szemben. A főtanácsnok 2006. július 13-án tette közzé indítványát. Álláspontja szerint a regisztrációs adó rendszere a közösségi importból származó használt gépkocsikat hátrányosan különbözteti meg a belföldi használtautó-vásárlásokkal szemben, mert a hazai értékesítések után nem kell regisztrációs adót fizetni. Emellett nem értékarányos, mivel nem igazodott a gépkocsi életkorához, ez viszont csak a perben vizsgált időszakra volt érvényes, ui. a vonatkozó szabály 2006. január 1-ével módosult. Már az Európai Bíróság korábbi gyakorlata alapján látható volt, hogy ha elfogadja a főtanácsnok álláspontját, akkor a magyar államnak vissza kell fizetnie a jogosultaknak a 2004 májusa és 2005 decembere között hatályban lévő jogszabály alapján beszedett regisztrációs adó összegét. Az Európai Bíróság 2006. október 5-én közzétett ítélete szerint a regisztrációs adó ellentétes a közösségi joggal, amennyiben az magasabb összegben terheli a behozott használt személygépkocsikat, mint a Magyarországon már nyilvántartásba vett hasonló használt autókat. Más szóval a közösségi joggal ellentétes a regisztrációs adó, amennyiben annak összegét a személygépkocsi értékcsökkenésének figyelembevételével kell kiszámítani, aminek folytán az adó más tagállamból behozott használt személygépkocsikra történő alkalmazása esetén az adó összege meghaladja a belföldön már nyilvántartásba vett hasonló használt személygépkocsi maradványértékében foglalt adó összegét. (A visszatérítendő adó összegét mintegy 8 milliárd forintra becslik, és egyelőre problémát jelent annak a módszernek a kidolgozása, ami alapján a már beszedett adót vissza lehetne téríteni, ui. azt többnyire a magyar autókereskedők áthárították a vevőkre).

5.) A fenti esettől függetlenül indult meg, de tárgyát tekintve hasonlóan tekinthető a „*Németh*”-ügy (C-333/05., *Németh Ilona kontra a Vám- és Pénzügyőrség Dél-Alföldi Regionális Parancsnoksága*). Az alapügyben eljáró Bács-Kiskun Megyei Bíróság négy kérdést intézett az Európai Bírósághoz. Az első kettő kérdés arra irányul, hogy a hazai regisztrációs adó tekinthető-e vámnak vagy vámokkal azonos hatású intézkedésnek, illetve ha nem, akkor az importvámnak minősülhet-e. A harmadik és a negyedik kérdés – az előzőekre adott nemleges válasz esetén – összefoglalva azt firtatja, hogy a hazai regisztrációs adó konformnak tekinthető-e a közösségi szabályokkal. A Nádasi-ügyben eljáró főtanácsnok készített indítványt ebben a perben is. Álláspontja szerint a regisztrációs adó semmiképpen nem vámnak tekintendő, mert nem a határátlépés, hanem a gépjárműveknek az adott tagállam területén történő nyilvántartásba vétele okán

szabják ki. Véggövetkeztetésének logikája jórészt azonos a Nádasi-ügyben kifejtett véleményével, vagyis a regisztrációs adó csak akkor megengedhető egy tagállamban, ha azt nem különbségtétel nélkül (diszkriminatívan) alkalmazzák

6.) A „Cartesio”-ügyben (C-210/06., Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. változásbejegyzési ügye) a Szegedi Ítéltábla előtt cégbírósági határozattal kapcsolatban indult eljárás, amely egy bajai székhelyű betéti társaság székhelyének Olaszországba történő áthelyezését utasította el. Az előzetes döntés iránt érkezett kérelem általános és konkrét kérdéseket tartalmaz. Az általános kérdések arra irányulnak, hogy az ítéltábla jogosult-e a cégbíróság elutasító döntése elleni fellebbezés elbírálásakor az Európai Bíróságnál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni. Másfelől a másodfokon eljáró ítéltábla tekinthető-e a közösségi jog szempontjából az ún. végső fokon eljáró fórumnak, vagyis olyan bíróságnak, amelynek kötelezettsége megkérni az előzetes döntést az Európai Bíróságtól, ha értelmezési kérdés merül fel. Emellett egy érdekes eljárásjogi problémára is ráirányul a figyelem: egy bíróság előzetes döntéshozatali kérelméhez való jogosultságát korlátozhatja-e az, hogy az eljárást felfüggesztő és az előzetes döntéshozatal kezdeményezéséről szóló határozattal szemben fellebbezési lehetőség áll fenn, és a fellebbezést elbíráló fórum akár felül is bírálhatja ezt a határozatot, vagyis az eljárás folytatására utasíthatja a bíróságot. Az érdemi kérdések az alapügy konkrét problémáit érintik, vagyis, hogy a közösségi jog (letelepedési szabadság) alapján van-e egyáltalán lehetősége egy tagállami gazdasági társaságnak – eredeti honosságának megtartása mellett – székhelyét másik tagállamba áthelyezni. Az Európai Bíróság nyilvántartásba vette az ügyet, további eljárási cselekmény ez idáig nem történt. Az ügy érdemi kérdéseit illetően megjegyezhető, hogy az alapügy tényállása szerinti székhelyáthelyezést az Európai Bíróság korábbi ítélezési gyakorlata más ügyekben nem találta igazolhatónak a letelepedési szabadság alapján. A jogi személyiség megtartása melletti székhelyáthelyezés csak a közösségi társasági formák keretében – európai részvénytársaság, európai gazdasági egyesülés – van lehetőség.

7.) A „Kögáz-ügy” (C-283/06., Kögáz Rt. és tsai kontra Zala Megyei Közigazgatási Hivatal) alapeljárásában a felperesek az iparűzési adó jogszerűségét vitatják. A Zala Megyei Bíróság eljárását felfüggesztve az Európai Bírósághoz fordult, ahol az ügyet nyilvántartásba vették. A kérelmet eddig nem hozták nyilvánosságra, így a konkrét kérdések sem ismeretesek. A Lakép-ügyhöz képest azonban ennek az esetnek az a sajátossága, hogy nem a csatlakozást megelőzően fennálló kötelezettséget, hanem 2004. május 1-e utáni adókiivetéseket érint. Következésképpen az Európai Bíróságnak mindenképpen vizsgálnia kell majd az iparűzési adó és a közösségi jog összhangját. Ha az eljárás kimenetele még sok egyéb tényezőtől is függ, az már most megállapítható, hogy a magyar iparűzési adóhoz hasonló olasz regionális adó (irap) esetében az Európai Bíróság előtt folyamatban lévő ügyben a főtanácsnok indítványában ezen adónemet a közösségi joggal össze nem egyeztethetőnek tartotta.

II. Hazai magánszemélyek közvetlen keresetei

A luxemburgi bírói fórum által lefolytatott eljárások másik nagyobb csoportját a közvetlen keresetek nyomán indult perek jelentik. Közvetlenül öt meghatározott keresettípus esetében fordulhatnak magánszemélyek az Európai Bírósághoz:

közvetlen érintettség esetén meghatározott közösségi aktusok megsemmisítése végett; intézményi mulasztás esetén; a közösségi intézmények és alkalmazottaik által feladatuk végzése során okozott károk megtérítése iránt; Közösség által kötött szerződésekkel kapcsolatos jogvita esetén, amennyiben az Európai Bíróságot választottbírásként jelölték meg; valamint a Közösség és alkalmazottai közötti közszolgálati jogvita kapcsán. Az első négy keresettípus elbírálása az Európai Elsőfokú Bíróság hatáskörébe tartozik, míg az ötödik kereset esetén az Európai Közszolgálati Törvényszék jár el. A közvetlen keresetek benyújtásakor az ügyvédi képviselet kötelező, a bírósági határozatokkal szemben fellebbezésre van lehetőség. Hazai magánszemélyektől eddig három közvetlen kereset érkezett a Bírósághoz.

1.) „L.”-ügy (T-453/04., L. P. kontra Bizottság). A felperes közösségi intézményben kívánt állást vállalni, ezért írásbeli és szóbeli felvételi versenyvizsgán vett részt. Álláspontja szerint az írásbeli dolgozatának értékelése jelentősen alábecsülte teljesítményét, valamint a szóbeli vizsgát sem megfelelően folytatták le. Ezen oknál fogva keresetében kérte, hogy az Elsőfokú Bíróság változtassa meg a felvételi bizottság határozatát, vegyék alkalmazásba és rendelje el a kiesett időre eső átlagfizetésének kifizetését. A Bíróság az eljárás lefolytatása nélkül az ügyet törölte a regiszterből.

2.) „Sz.”-ügy (T-193/05., Sz. A. kontra Magyarország). A felperes keresetében különböző típusú jogsértéseket rótt fel az alperes Magyarországnak és kérte az Európai Bíróságot, hogy kötelezze az alperest a jogsértő magatartás befejezésére. Még mielőtt az ügyben a Bíróság határozhatott volna (amely minden bizonnyal a hatáskör nyilvánvaló hiányára hivatkozó elutasító végzés lett volna), a felperes keresetét visszavonta. Így az ügyet törölték a regiszterből.

3.) „V.”-ügy (T-203/05., V. Zs. kontra Magyarország/Görögország): A felperes keresete alapján korábban magyar bíróság tartásdíj fizetésére kötelezte a felperes fiának Görögországban élő apját. Mivel ezen ítélet végrehajtása Görögországban meghíúsult, a felperes a magyar bíróságok előtt keresettel élt a Görög Köztársaság ellen a görög hatóságok által a fenti ítélet végrehajtása során elkövetett állítólagos mulasztások miatt. Mivel utóbbi is eredménytelen volt, ezért közvetlen keresettel fordult az Európai Bírósághoz és kérte annak megállapítását, hogy Magyarország és Görögország a nemzetközi jog és a közösségi jog polgári és kereskedelmi ügyben hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó több rendelkezését megsértette, valamint kötelezze azokat meghatározott összeg (gyakorlatilag a tartásdíj összegével azonos mértékű kártérítés) megfizetésére. Az Európai Bíróság 2005. október 18-án kelt végzésével hatáskörének nyilvánvaló hiányára hivatkozva az eljárást megszüntette utalva egyben arra, hogy az Európai Bíróság kizárólag a közösségi intézmények és alkalmazottaik által feladatuk végzése során okozott károk megtérítése felől dönthet.

4.) „B.”-ügy (F-126/05., B. A. kontra Európai Bizottság). A korábban a magyar Külügyminisztérium alkalmazásában álló felperest próbaidőre kinevezték az Európai Bizottság tisztviselőjének. A kereseti kérelme szerint a szolgálati szabályzat szerint különböző jogcímen igénybe vehető juttatásokat és utazási költségtérítést kér a munkáltatójától, azonban a Bizottság ezt elutasította. A folyamatban lévő ügyben a Bíróság szóbeli tárgyalást tűzött ki.

III. Magyar Köztársaság alperesi illetve felperesi pozícióban

A csatlakozás óta ilyen típusú eljárás nem indult.

IV. Egyéb hazai vonatkozású ügyek közvetett érdekelttség alapján

Egyéb hazai vonatkozású ügyek között említhetjük azokat a más érdekelttek között folyamatban lévő eljárásokat, amelyekben a magyar kormány beavatkozói minőségben vesz részt, vagy észrevételezési jogával él. Az eddigi gyakorlatból az alábbi ügyek említhetők.

1.) Magyar Köztársaság beavatkozói pozícióban vett részt a következő ügyekben:

- **„Bizottság kontra Francia Köztársaság”-ügy (C-304/02.)**
- **„Tokaji II.”-ügyek (T-417/04. és T-418/04.)**
- **„Tokaji III.”-ügy (T-431/04.)**
- **„Lengyel Köztársaság kontra Tanács”-ügy (C-273/04.)**
- **„Bizottság kontra Tanács” (C-440/05.)**

2.) A Magyar Köztársaság kormánya észrevételezési jogával élt az alábbi ügyekben:

- **„Tokaji I.”-ügy (C-347/03.)**
- **„Suzuki”-ügy (egyesített C-23/02., C-24/02., C-25/02.)**
- **„Bondi”-ügy (C-341/04.)**
- **„Mostaza”-ügy (C-168/05.)**
- **„Banca Popolare di Cremona”-ügy (C-475/03.)**
- **„Vorel”-ügy (C-437/05.)**

Az egyes eljárásokkal kapcsolatos dokumentumok ügyszám alapján kikereshetők és letölthetők a www.curia.eu oldalról.

(Horváthy Balázs)